

Жидкова Д.С.

студентка 2-го курсу,

Київський національний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г.Л.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу

Київський національний торговельно-економічний університет

Місто Київ

МАЛОЗНАЧНІСТЬ ДІЯННЯ:

ПОНЯТТЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

В частині 2 статті 11 Кримінального кодексу України визначено, що не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі [1].

У практичному застосуванні виникають труднощі із застосування цієї норми Кримінального кодексу України (далі – КК України), тому багато науковців, які досліджували у своїх працях поняття малозначності діяння, розходилися в думках щодо необхідності збереження зазначеної норми у кримінальному законодавстві нашої держави.

Деякі вчені наголошували лише на окремому значенні чи особливих ознаках малозначності діяння без категоричного висновку щодо залишення чи скасування цього положення в КК України. Дудоров О.О. та Хавронюк М.І. лише підкреслили, що значення малозначного діяння в Кримінальному законі України полягає в тому, щоб наголосити, що формальний момент – кримінальна протиправність типового діяння – не може превалювати над фактичним – відсутністю суспільної небезпеки конкретного діяння [2, с. 113]. Тобто, в такий спосіб законодавець наголошує на головній ознаці кримінального правопорушення – на його суспільній небезпеці. І в цьому випадку, зазначаючи у другій частині статті КК України про те, що суспільна

небезпека, яка нікому не заподіяла істотної шкоди, не є кримінальним правопорушенням [1], уточнює, що для визначення кримінального правопорушення потрібні наслідки у вигляді значних збитків для фізичної або юридичної особи, суспільства або держави.

З іншого боку, Мирошніченко Н.А. впевнена, що у зв'язку з реформуванням кримінального та кримінально-процесуального законодавства збереження цього поняття в КК України є недоцільним [3, с. 550]. Мирошніченко Н.А. обґрунтовує свою точку зору щодо відмови від поняття малозначності діяння тим, що його слід перевести в категорію проступків [3, с. 553]. Можна лише певною мірою погодитися з даними висновками щодо цього питання, адже кримінальний проступок та малозначність діяння хоча і не мають значних наслідків для суспільства в цілому, але на відміну від першого, малозначність діяння не заподіює реальної шкоди, а тому можна погодитися з думкою Маломужа С.І., що відмова від поняття малозначності діяння може призвести до випадків невинуватого притягнення до кримінальної відповідальності, коли діяння буде містити всі ознаки передбачені відповідною статтею Особливої частини КК України, проте не створюватиме реальної небезпеки заподіяння шкоди тому чи іншому об'єкту кримінально-правової охорони [4, с. 4].

Окрім вищезазначеного розмежування кримінального проступку та малозначності діяння, останнє також потрібно відокремлювати від понять «адміністративне правопорушення», «відсутність складу кримінального правопорушення», «звільнення від кримінальної відповідальності», адже з ними часто плутають предмет нашого розгляду.

Маломуж С.І. у своїй праці дійшов висновку, що всі адміністративні правопорушення з позиції кримінального права є малозначними, проте не всі малозначні діяння є адміністративними правопорушеннями [5, с. 176]. Це говорить про безпосереднє співвідношення цих двох понять, але не про їх тотожність.

Також вчений стверджує, що поняття «малозначне діяння» та «відсутність складу злочину» є взаємовиключними, оскільки малозначне

діяння формально містить ознаки складу злочину [5, с. 130]. Маломуж С.І. наголошує на ключовому значенні розмежування злочину як явища реальної дійсності та складу злочину як типової юридичної конструкції при встановленні ознак малозначного діяння. А отже, малозначним є діяння, яке містить ознаки типової юридичної конструкції (складу злочину), проте через відсутність суспільної небезпеки як обов'язкової ознаки кримінального правопорушення, не є таким [5, с. 202].

Також існує хибна думка про те, що малозначність діяння є підставою звільнення від кримінальної відповідальності. Але у переліку підстав, зазначених в КК України, малозначності діяння не передбачено. Також Маломуж С.І. пояснює, що підставою звільнення від кримінальної відповідальності є кримінальне правопорушення певної категорії за ступенем тяжкості, а малозначність діяння згідно із ч. 2 ст. 11 КК України не є кримінальним правопорушенням [5, с. 176].

Отже, можна зробити висновок, що малозначність діяння є самостійним та необхідним поняттям. Адже через його відсутність в КК України можуть виникнути випадки винесення несправедливих та неправосудних судових рішень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІ, редакція від 16.09.2021 // Верховна Рада України. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с.
3. Мирошніченко Н.А. Уголовные правонарушения и малозначительность деяния / Н.А. Мирошніченко // Актуальні проблеми держави і права. - 2012. - Вип. 65. - С. 549-553.
4. Маломуж С.І. Малозначність діяння у кримінально-правовій політиці: до питання шляхів удосконалення поняття // Матер. Міжнар. наук,- практ. інтер.-

конф. «Політика в сфері боротьби зі злочинністю» (25.02-02.03. 2014 р.. Юрид. ін.-т Прикарпатського нац. ун.-ту ім. В. Стефаника).

5. Маломуж С.І. Малозначність діяння в кримінальному праві України: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Маломуж Сергій Ігорович. - Одеса, 2017. –254 с.